



NORGES BANK

Finansdepartementet
Boks 8008 Dep.
0030 Oslo

Dato: 07.11.2018

Retningslinjer for observasjon og utelukkelse

Det atferdsbaserte klimakriteriet ble tatt inn i Retningslinjer for observasjon og utelukkelse fra Statens pensjonsfond utland i 2016. Etter innføringen av dette kriteriet kan observasjon eller utelukkelse besluttes for selskaper der det er en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller selv er ansvarlig for handlinger eller unnlater som på et aggregert selskapsnivå i uakseptabel grad fører til utslipp av klimagasser. De øvrige atferdsbaserte kriteriene er grove eller systematiske krenkelser av menneskerettighetene, alvorlige krenkelser av individers rettigheter i krig eller konfliktsituasjoner, alvorlig miljøskade, grov korrupsjon og andre særlig grove brudd på grunnleggende etiske normer.

I Meld. St. 26 (2016-2017) legger departementet til grunn at «i uakseptabel grad» viser til at det skal dreie seg om grove normbrudd, i tråd med den etablerte, høye terskelen for utelukkelse etter retningslinjene for observasjon og utelukkelse og at vurderingene fortsatt skal være fremoverskuende.

Etikkrådet oversendte 30. mai og 29. juni 2017, samt 15. mars 2018, de første tilrådingene om utelukkelse begrunnet i klimagasskriteriet. Finansdepartementet understreker i Meld St. 26 (2016-2017) at «[d]et er viktig med et grundig forarbeid med tolkningen av kriteriet, slik at det kan brukes på tvers av bransjer og selskaper (...)». Norges Bank skal ifølge retningslinjene sørge for at sakene er tilstrekkelig opplyst før beslutning fattes.

Norges Bank ba i brev 2. mai 2018 til Etikkrådet om en utvidet vurdering av hvilke prinsipper som skal legges til grunn ved anvendelse av klimakriteriet, herunder hvilke sider ved et selskaps spesifikke atferd som bør vurderes som uakseptable i forbindelse med de avgitte tilrådingene. I svarbrev 12. juni 2018 ga Etikkrådet ytterligere informasjon om hvilke

prinsipper de har lagt til grunn for sine tilrådinger, og inviterte til møte for videre utveksling av synspunkter. Brevene mellom Norges Bank og Etikkrådet er vedlagt dette brevet. Et møte ble avholdt mellom hovedstyrets eierskapsutvalg og leder og nestleder av Etikkrådet den 6. september.

Hovedstyret behandlet tilrådingene fra Etikkrådet 24. oktober. Hovedstyret fattet ikke beslutninger om uttrekk av enkeltelskaper i møtet. Det må ses i lys av at det fortsatt synes å være ulike vurderinger i Etikkrådet og Norges Bank om hvordan det atferdsbaserte klimakriteriet skal anvendes. Hovedstyret mener at det vurderingsgrunnlaget som foreligger så langt gjør det vanskelig å praktisere klimakriteriet. En vedtok derfor å be departementet om en nærmere avklaring av visse sider ved klimakriteriets anvendelse.

Banken har merket seg Etikkrådets vurderinger i brev 12. juni 2018 av hvilken betydning et klimarammeverk skal ha for utelukkelse etter klimakriteriet. Etikkrådet beskriver dette som et vanskelig spørsmål, men har etter en samlet vurdering kommet til at det nå er vanskelig å legge avgjørende vekt på om et selskap er omfattet av et kvotehandelssystem eller andre reguleringsmekanismer¹. I tilrådingene avgitt under dette kriteriet har ikke Etikkrådet vektlagt forholdet til kvoteplikt eller andre former for regulering av utslipp. Hvorvidt et selskap opererer innenfor et klimarammeverk eller system med karbonavgifter, karbonprising eller kvotehandel bør likevel, slik Norges Bank forstår forarbeidene, være en del av grunnlaget for vurderingene opp mot klimakriteriet. Det samme gjelder hvordan selskaper forholder seg til aktuelle rammeverk.

I Meld. St. 21 (2014-2015) skrev departementet blant annet at «(...) slik helhetlig selskapsvurdering er naturlig i lys av at de systemer som finnes for å hindre utslipp av klimagasser og begrense globale klimaendringer er basert på en underliggende forutsetning om at virksomhet i ett område kan utlignes av virksomhet i andre områder, for eksempel ved handel med kvoter. Å ekskludere et selskap som opererer i tråd med et slikt systems retningslinjer vil kunne gi uheldige signaler. (...)» Videre skrev departementet i samme melding at «[d]et er også naturlig at hvorvidt selskapers utslipp av klimagasser er pålagt avgifter, kvoteplikt eller andre reguleringer inngår i en samlet vurdering.» Med Parisavtalen eksisterer det en rettslig bindende og reelt forpliktende klimaavtale for nesten alle land i verden. Avtalen legger opp til at landene selv skal melde inn nasjonalt fastsatt bidrag til utslippsreduksjon hvert femte år, og at landene selv skal gjennomføre tiltak for å følge disse opp.

Norges Bank ber Finansdepartementet vurdere om det er behov for å utdype tidligere omtale av betydningen av at enkelte selskaper opererer innenfor klimarammeverk, herunder karbonavgifter, eller systemer med karbonprising og kvotehandel.

Videre har vi et spørsmål av mer grunnleggende karakter, som gjelder hvordan kriteriet skal forstås som et atferdskriterium. Sammenlignet med andre kriterier i retningslinjene, gir ikke

¹ Etikkrådet skriver: «Et vanskelig spørsmål for Etikkrådet har vært hvilken vekt en skal legge på om selskapene er underlagt kvotehandelssystemer, avgifter og andre tiltak land har satt i verk for å redusere klimagassutslippene».

klimakriteriet en særskilt presis angivelse av hva slags atferd som skal gi grunnlag for en beslutning om utelukkelse. Norges Bank ber Finansdepartementet om å bidra til å avklare om det primære vurderingsgrunnlaget etter klimakriteriet er ment å være selskapenes utslipp. Banken deler vurderingene av at høye absolutte utslipp eller utslippsintensitet kan danne et utgangspunkt for utvelgelse av selskaper opp mot klimakriteriet, jf. Norges Banks brev til Etikkrådet 2. mai 2018. Klimakriteriet legger samtidig opp til vurderinger av mer selskapsspesifikke handlinger eller unnlatelser i forbindelse med klimagassutslipp.

Etikkrådet har i brev til Norges Bank 12. juni forklart at de har arbeidet med utgangspunkt i at «alle selskap med store utslipp har en særlig etisk forpliktelse til å bidra til å nå målene om en temperaturstigning godt under to grader» og samtidig lagt til grunn at «om utslippene i utgangspunktet er uakseptable, må de reduseres mer enn gjennomsnittet for bransjen». Banken ber om Finansdepartementets vurdering av om det i fremoverskuende vurderinger kan gis avgjørende betydning at klimagassintensitet mot et bransjegjennomsnitt ikke forbedres over tid. Vi viser her til at det internasjonale rammeverket for utslippsreduksjon legger opp til en gradvis overgang til et lavutslippssamfunn – et kollektivt mål der kutt fra både mer og mindre utslippsintensive virksomheter vil bidra til den samlede måloppnåelsen over tid.

Med hilsen



Øystein Olsen



Egil Matsen

Vedlegg:

Brev fra Etikkrådet til Norges Bank 12. juni 2018
Brev fra Norges Bank til Etikkrådet 2. mai 2018